

ABC Dyalektik Materyalist

(text orizinal par Leon Trotsky, ekrir an Desam 1939)

Avan nu gete ki ete dyalektik, les nu gete seki li pa ete. Li pa kitsoz imaziner, li pa nonpli krwayans dan sirnatirel. Dyakletik par limem li pa explik nanye, li pa vinn pruv nanye ni predir nanye, ni fer ki kitsoz arive. Me li enn syans lor kimanyer reflesi, kuma nu met striktir dan nu reflexion. Nu pe koz sirtu nu reflexion lor pa zis problem dan lavi kotidyin, dan lavi tulezur, me plito dan reflexion ki viz pu atenn enn konpreansyon diferan prosesis pli konplike e ki dire dan letan. Dyalektik ek lozik formel, ena enn rapor ant zot ki similer ar rapor ant matematik ot-nivo ek matematik nivo elemanter. Li enn metod pu amenn nu fokes lor sa imans “flev” konple sanzman ek interaksyon ki arive dan lemond reyel lor letan.

Mo pu sey dan enn fason byin konsi desinn bann kontur sa kestyon la. Dapre lozik formel Aristot pwin depar argimantasyon sinp li $A = A$. Sa propozisyon la aksepte kuma enn verite pu enn miltitid aksyon pratik imin ek zeneralizasyon elemanter. Me anrealite A pa egal A.

Sa li byin fasil demontre si nu obzerv sa 2 let la anba enn lup – nu pu truve ki zot ase diferan. (Zordi nu ti kapav dir zot ase diferan lor diferan lekran, met diferan seting.)

Me kikenn kapav obzekte ki pwin ki pe fer isi se pa grander uswa form sa bann let la, etan done zot zis sinbol pu 2 kantite kiksoz ki egal: par exanp, enn liv disik. Obzeksyon la pa relevennt; an realite enn liv disik zame pa egal enn liv disik - enn balans pli sofistike pu detekte enn diferans.

Ankor enn fwa kikenn kapav obzekte ki enn liv disik res enn liv disik. Sa osi li napa vre – parski tu kitsoz sanze an permanans dan letan, ki li zot grander, zot pwa, zot kuler. etc. Zame zot pa egal.

Enn savan lipu-pul, ubyin enn sofist, kapav reponn ki enn liv disik li egal enn liv disik “a enn moman done”. Apar valer pratik kestyonab enn tel propozisyon, li osi pa tini kont kritik teorik nonpli. Kimanyer nu pu konsevwar sa “moman” la, alor? Si li enn infim interval letan, lerla li inevitab ki enn liv disik pu sibir bann sanzman pandan sa letan la. Uswa sa “moman” la li enn abstraksyon pirman matematik, setadir, li reprezant zero letan? Me tu seki existe li existe dan letan. Lexistans limem li enn prosesis perpetyel; donk letan li enn eleman fondamantal lexisans.

Propozisyon $A = A$ vedit ki enn kitsoz egal a limem si li pa sanze, setadir si li pa existe.

[Ena enn koze lor sanzman depi filozof Grek Heraklit ki ti dir ‘enn dimunn zame pa rant dan mem larivyer 2 fwa’. Parski kan li re-rantre, li nepli dan mem larivyer. Antretan dilo inn kontiyn traverse, li pa exakteman samem larivyer. E mem sa dimunn la ki pe re-rant dan larivyer, li pa samem dimunn ki ti dan larivyer, parski antretan limem li sibir lefe so kondisyon fizik. Tu kitsoz sanze an permanans. Nanye pa statik. Mem stabilite li enn leta tanporer, li zis aparant, kumadir

muvman inn paralize. Seki nu bizin rode se pa kifer kitsoz kumans sanze (kumadir li pa deza pe sanze) me bann diferan form li pran kan li sanze e kifer li paret/ubyin fer nu kwar ki li finn aret sanze.]

Kantite ek Kalite

Enn premye kudey kapav fer krwar ki tu sa bann sibtilite la pena okenn itilite. Me anrealite zot ena enn linportans krisyal. Propozisyon $A = A$ paret enn kote kuma prinsip debaz pu tu nu konesans e lot kote limem paret lasurs tu erer dan nu konesans.

Kan nu manye propozisyon $A = A$, li pa san sertin konsekans – amwin nu respekte sertin limit. Kan bann transformasyon kantitatif dan A zot derizwar pu lexersis nu pe fer, dan sa ka la, nu kapav asime ki $A = A$. Par exanp, kumsamem ki enn vander ek enn kliyan pu konsider enn liv disik egal enn liv disik.

Kumsamem nu konsider tanperatir soley. Ziska tu resaman, kumsamem nu ti konsider puvwar dasa dolar. Me sanzman kantitatif andeor sertin limit al transforme an sanzman kalitatif. Enn liv disik aroze ar dilo uswa ar lesans nepli enn liv disik. Enn dolar su linpak enn Prezidan nepli enn dolar. Dan tu domenn konesans, inkli dan sosyoloji, enn bann travay pli inportan se pu sezi atan sa moman kritik kot sanzman dan kantite vinn sanzman dan kalite.

Ninport ki travayer kone ki li inposib fer de obze tutafe idantik. Par exanp, kan transform enn serk kwivzonn dan enn rulman form konik an kwivzonn kuma pyes pu masinn, ena enn dekalaz leze ki inevitab e ki permet, me fode pa ki zame depas enn sertin limit (apel sa “sey tolerans”). Tanki gard sa limit tolerans la, sa bann pyes konik konsidere egal ($A = A$). Si depas sa limit la, kantite transforme an kalite, an dotmo enn rulman konik vinn inferyer, li nepli ena okenn valer, li konpletman initalizab.

Nu reflexion syantifik, li nek enn parti nu aktivite pratik zeneral kuma sa bann zafer teknik, kuma fasonn enn rulman. Pu bann konsep osi ena bann “Sey tolerans”, ki etabli, nonpa atraver lozik formel $A = A$, me plito depi lozik dyalektik, ki li, li dekul depi propozisyon ki tu kitsoz pe tultan sanze. “Bon sans” (kan nu dir “abe tu dimunn konn sa”), li karakterize par lefet ki sistematikman li depas “sey tolerans” ki dyalektik demande.

Reflexion ridimanter, li itiliz konsep kuma kapitalism, moralite, liberte, leta uvriye, etc. kuma bann abstraksyon statik, setadir li asime ki kapitalism egal kapitalism, moralite egal moralite, etc. Alor ki reflexion dyalektik, li, li examinn tu zafer, tu fenomenn, dan zot sanzman perpetyel, amizir li determinn dan bann kondisyon materyel sa sanzman la, sa moman kot limit kritik, “sey tolerans” finn al depase, odela lekel A nepli A , e enn leta uvriye nepli enn leta uvriye.

Defo fondamantal reflexion ridimanter seki li kontant limem ar lanprint fize realite, ki li, realite la, li anfet an muvman perpetyel. Reflexion dyalektik donn tu konsep – atraver get pli an-detay, atraver korize e donn striktir realite -- enn larises ek enn suples, mo ti pu preske dir enn saver, ki ramenn zot ziska enn sertin pwin pli pre ar bann fenomenn vivan. Li pa nek kapitalism an zeneral

me enn tip kapitalism spesifik ki'nn ariv enn stad determine presi so devlopman. Pa nek leta uvriye an zeneral, me enn leta uvriye dan enn pei aryere, anserkle par imperyalism [Trotsky pe fer referans Linyon Sovyetik zis apre Revolisyon 1917].

[Konsep kantite-kalite zot enn relasyon ant 2 moman tanporer ek diferan alinteryer enn mem proses. Dan tu proses ena enn avan ek enn apre, ki anglob e so konstriksyon/bildep osi byin ki so dekonstriksyon e ki al dan enn sertin direksyon.

Dyalektik ed nu restriktir nu fason reflesi lor larealite par anrissi sa lide kuran (ki truv seki antur nu kumadir kiksoz fize dan letan, dekonekte ar lezot zafer) par inklir enn nosyon *prosesis* kot tu kitsoz kontenir so listwar e plizir fitir posib, ki zot tu zot “an relasyon” enn ek lot, setadir sak kiksoz kontenir an-parti seki li ete e anparti so lyin ar lezot zafer anmemtan, e li fer sa atraver nosyon “kontradiksyon intern” dan tu kitsoz ki lakoz fondamantal zot muvman ek tu sanzman.]

Hegel ek Marx

Seki reflexion ridimanter ete pu reflexion dyalektik li seki sinema ete pu fotografi. Sinema pa rezet fotografi me absorb li, li konbinn enn seri foto, vit vit enn apre lot, dapre lalwa muvman. Dyalektik pa rezet argimantasyon-par-dediksyon (silozism) me li montre kimanyer konbinn enn seri sa kalite argiman pu ki nu konesans rapros li pli pre ar realite ki pe sanze tultan.

Dan so text *Lozik*, Hegel etabli enn seri lalwa: sanzman kantite an kalite, devlopman atraver kontradiksyon, konfli ant form ek konteni, interipsyon kontinwite, pasaz depi seki posib ver seki inevitab, etc, ki osi inportan pu reflexion teorik ki sinp argimantasyon-par-dediksyon ete pu bann travay pli elemanter.

Hegel ti ekrir avan Darwin ek Marx. Gras-a inpilsyon pwisan ki Revolisyon Fransez finn amene lor lansanb bann lide, Hegel ti antisip muvman zeneral lasyans. Me akoz li ti zis enn prozeksyon, mem si li ti depi enn zeni kuma Hegel, li ti pran enn form idealist. Sa vadir li ti truv li anterm “lide” selman, san relasyon ar realite. Hegel ti pe konsider bann ilizyon ideolojik kumsidire zot ti realite iltim. Marx ti demontre ki muvman sa bann ilizyon ideolojik, zot pa reflekte naryin apar muvman bann kitsoz materyel.

Nu apel nu dyalektik “materyalist” parski so rasinn pa truv ni dan lesyel ni dan profonder nu lib-arbit (“free will”), me dan realite obzektiv, dan lanatir. Konsyans finn pran nesans depi linkonsyans, sikoloji depi fizyoloji, lemond organik depi lemond inorganik, sistem soler depi nebila.

Lor tu nivo palye sa devlopman la, bann sanzman kantitatif finn transforme pu vinn kalitatif. Nu panse, inklir nu panse dyalektik, nek enn form an realite sa matyer ki tultan sanze la. Dan sa sistem la, pena plas ni pu Bondye, ni pu Satan, ni pu lam imortel, ni pu bann prinsip eternel drwa ek moralite. Donk reflexion dyalektik, ki finn pran nesans depi dyalektik dan lanatir, ena enn karakter absoliman materyalist.

Darwinism, ki finn explik evolisyon spichiz par transformasyon kantitatif an sanzman kalitatif, ti reprezant pli gran triomf dyalektik lor domenn lanatir organik an antye. Enn lot viktwar sete dekuvert tab pwa atomik bann eleman simik, e lerala kimanyer enn eleman transforme vinn enn lot. Lye ansam avek sa bann transformasyon la (bann spichiz, bann eleman, etc) ena kekyon klasifikasyon, ki egalman inportan dan syans natirel osi byin ki dan syans sosyal. Sistem Linné (17e syek), ki repoz lor invaryabilite spichiz, ti limit li a deskripsyon ek klasifikasyon tu plant dapre zot karakteristik extern.

Peryod adolesans botanik, li konparab ar peryod adolesans letid lozik, parski nu form reflexion li devlope parey kuma tu seki vivan devlope. Zis kan nu finn rezet delibereman lide invaryabilite spichiz, zis kan nu etidye listwar evolisyon plant ek zot anatomi, ki nu finn reysi zet baz klasifikasyon ki reelman syantifik.

Marx, ki kontrerman a Darwin ti enn dyalektisyin konsyan, finn dekuver baz pu klasifikasyon syantifik sosyete imin dan devlopman zot lafors prodiktiv ek dan striktir relasyon propriyete, ki konstitye anatomi lasosyete. Marxism finn ranplas klasifikasyon ridimanter sosyete ek leta, ki ziska zordi ankor pe donn bal dan bann liniversite, par klasifikasyon dyalektik materyalis. Selman par servi metod Marx ki li posib determenn korekteman e konsep enn leta uvriye e osi moman so larwinn.

Kuma nu truve pena nanye “metafizik” swa “akademik” dan tusala, kuma larogans bann inyoran afirme. Lozik dyalektik exprim lalwa muvman dan reflexion syantifik kontanporin. Bann latak kont dyalektik materyalis, okontrer, reflet enn konservatism dantan tiburzwazi lontan, bann iniversiter notab ki krwar kapav reflesi kuma enn rutinn ek enn ti-gut lespwar dan lavi apre lamor.

Tradir par Alain Ah Vee